

УДК 37.091.26(045)(477)
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.86.2>

Т. В. Мотуз

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри загальної та спеціальної педагогіки
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради

О. В. Саєнко

старший викладач кафедри загальної та спеціальної педагогіки
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

О. О. Слободенюк

старший викладач кафедри загальної та спеціальної педагогіки
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми оцінювання у вітчизняній педагогічній думці кінця ХХ – початку ХХІ століття. Досліджено роботи науковців (Ш. Амонашвілі, Н. Бібік, К. Делікатний, І. Зайченко, Н. Зубалій, Н. Мойсеюк, В. Омельченко, С. Омельченко, С. Мельничук, А. Предик, О. Савченко, В. Сухомлинський, М. Фіцула та ін.), які переконують, що у сучасній школі оцінювання має базуватися на позитивному принципі, що насамперед передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач.

У шкільній освіті результатом контролю навчальних досягнень учнів є оцінка. У науково-педагогічній літературі поняття «оцінка» (з її складовими: видами, формами, функціями, критеріями) тлумачиться як результат контролю навчальних досягнень учнів; вважається, що сприйняття оцінки залежить від співвідношення оцінних поглядів і суджень вчителя та учня. Найважливіша вимога до оцінки знань і вмінь учнів – об'єктивність, що полягає в точному оцінюванні, адекватному встановленню критеріїв, які введено в навчальних програмах.

Оцінка, зазвичай, відображає відносини взаємозалежності учня та вчителя, якому надається право оцінювати не лише про знання, а й про його здібності, переваги і недоліки. В оцінці формулюється такт, професійні вміння, освіченість і педагогічна культура вчителя.

Контроль та оцінювання знань, умінь, навичок, ставлень учнів – цілісний структурний складник освітнього процесу. Процес навчання, є, з одного боку, заключним компонентом у оволодінні певною вагомою частиною, а з другого – особливою зв'язною ланкою в системі навчальної діяльності особистості.

Контроль є нерозривною частиною процесу навчання і засобом керування, корекції і стимулювання. Без нього не може відбутися ні навчання, ні самої школи. Але для ефективною перевірки і обліку успішності учнів не досить лише виявити, що вони знають і вміють. Їхні знання і вміння потрібно відповідно точно оцінити. Оцінка становить суть контролю знань. В залежності від різних форм оцінка може виступати у вигляді: словесної і бальної, якісної і кількісної.

Проблема контролю в освітньому процесі та оцінки є однією із найскладніших та дискусійних. Різноманітність підходів до організації процесу оцінювання (від бального оцінювання до розгорнутої характеристики здобувача) зумовили постійні пошуки нових форм і технологій оцінювання, визначення ролі вчителя у цьому процесі та місця оцінки в навчальній діяльності школяра.

Ключові слова: оцінка, оцінювання, освітній процес, педагогічна думка кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку системи загальної середньої освіти в освітньому процесі використовуються різні підходи до оцінювання. Серед них є підходи, які використовуються десятиліттями, а є й інноваційні. Змінилась і загальна мета оцінювання – воно вийшло за межі оцінки успішності учасників освітнього процесу в оволодінні компетентностями,

а стало також важливим засобом навчання. Процес оцінювання учнів продовжує базуватися на надійних методах, хоча потреба в оцінці самих методів оцінювання стає все складнішою і ставить перед педагогами багато проблем.

Як свідчать основні напрями реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа»

[6], мета освіти полягає перш за все у створенні необхідних умов для формування особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні підростаючого покоління, здатного ефективно працювати і навчатися протягом життя, берегти й примножувати цінності української національної культури та громадянського суспільства. Оцінювання знань учнів традиційно залишається складовим компонентом освітнього процесу й водночас є науково-педагогічною проблемою, актуальність вирішення якої не втрачається з часом. Нові підходи й технології оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти сьогодні актуальні, оскільки нова українська школа намагається впроваджувати моделі компетентнісного навчання, сучасні інноваційні технології, а ефективні методи та форми оцінювання сприятимуть підвищенню якості освіти та мотивації до навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти перебуває в центрі уваги теорії та практики сучасної педагогіки. Протягом останніх десятиліть обґрунтуванням мети, завдань і методів оцінювання представили у своїх роботах сучасні дослідники і класики педагогічної думки Ш. Амонашвілі, Н. Бібік, К. Делікатний, І. Зайченко, Н. Зубалій, Н. Мойсеюк, В. Омельченко, С. Омельченко, С. Мельничук, А. Предик, О. Савченко, В. Сухомлинський, М. Фіцула. Наукові дослідження переконують, що у сучасній школі оцінювання має базуватися на позитивному принципі, що насамперед передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі проблеми оцінювання навчальних досягнень учнів у вітчизняній педагогічній думці кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу. Огляд праць вітчизняних науковців, у яких досліджено оцінювання навчальних досягнень, демонструє посилену увагу до даної проблеми протягом всієї історії становлення та розвитку теорії і практики вітчизняної освіти. Для більш глибокого аналізу проблеми оцінювання, а також розуміння еволюції поглядів науковців у галузі педагогіки, звернімося до наукових розвідок, а також довідкової літератури.

В Українському педагогічному словнику (1997) зауважується, що оцінювання відбувається в процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів на уроках та вдома, а також за результатами спеціальної перевірки знань, умінь і навичок: усної, письмової, графічної та практичної [4, с. 245]. В Енциклопедії освіти (2008) поняття «оцінювання навчальних досягнень» тлумачиться як процес, що здійснюється безперервно: під час роботи на уроці, спостереження за навчаль-

ною діяльністю учня, виконання ним різних видів робіт, аналізу відповідей. Визначає рівень досягнутих успіхів оцінка, яка є стимулом до навчання. Також розкрито дидактичні вимоги до оцінювання: об'єктивність, систематичність, врахування індивідуальних особливостей, стимулювання учнів до вдосконалення своєї праці [6, с. 630].

Тлумачний словник з інформаційно-комунікаційних технологій визначає оцінювання знань як «процес, за допомогою якого досягнення учня/учнів вимірюються або оцінюються відповідно до конкретних критеріїв якості освіти; систематична оцінка якості діяльності та (або) результатів виконання програми або політики» [8]. З оцінюванням невід'ємно пов'язаний набір стандартів, що (явно або неявно) визначає, якою має бути програма або політика і які завдання вона має виконувати. Метою оцінювання є вдосконалення програми або політики шляхом позбавлення недіючого втручання або створення вказівок щодо модифікацій існуючого втручання [8].

Також під оцінкою успішності учнів розуміють послідовність певних показників, які віддзеркалюють об'єктивні знання та вміння учнів, тобто оцінку можна розглядати, як визначення рівня засвоєння учнями знань, умінь та навичок у відповідності з вимогами, що висуваються до них шкільними програмами. Передусім оцінка визначає рівень міцності знань, набутих учнями в процесі навчання, а також їх розвиток та готовність до застосування цих знань на практиці і показує відношення між тим, що учень знає з певних питань програми, і тим, що він може знати з цих же питань на даний момент навчання. На нашу думку це визначення характеризує значущі моменти оцінки, сенс якої, однак, набагато глибший і функціональний.

Історично значення оцінки виходить за межі фіксації одних лише результатів контролю, оскільки вона певним способом охарактеризовує самого учня, ставлення його до праці, рівень підготовленості та здібності.

Так у своїй в книзі «Серце віддаю дітям» В. Сухомлинський справедливо твердив, що «саме головне заохочення і саме сильне покарання в педагогічній праці – оцінка. Це найбільш гострий інструмент, використання якого потребує величезного вміння та культури. Якщо хочете, то оцінка – це один з самих тонких інструментів виховання» [16]. На його думку, почуття міри і дотримання педагогічного такту, об'єктивності завжди необхідні вчителю. Але найпотрібнішими вони є при оцінюванні знань, умінь та навичок, бо цей процес найглибше проникає в особисті переживання учнів. Як зазначає В. Сухомлинський, оцінка, будучи невід'ємною частиною процесу навчання, є завершальним етапом роботи, винагородження за працю. Він радив вчителям починати з виставлення відмінних оцінок і не поспі-

шати заносити в журнал незадовільні оцінки учням, які з тих або інших причин не встигли засвоїти навчальний предмет.

У праці «Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості» (1976) В. Сухомлинський зупиняється на виховному аспекті, зокрема принципі моральності в тлумаченні поняття «шкільна оцінка». Основними функціями оцінки, на його думку, є стимулювальна, моральна, виховна. Педагог писав: «Специфіка роботи вчителя така, що він постійно оцінює роботу своїх вихованців. Характеризуючи якість знань, а значить, і якість праці, оцінка має яскраво виражений моральний смисл. У ній закладений стимул, під впливом якого в дитини повинно затверджуватися прагнення бути хорошою і не бути поганою. Завдяки оцінці дитині має бути не байдуже, якою людиною її вважають інші – працюютою чи не дбайливою. Цей вплив оцінки стає виховною силою тільки за тієї умови, коли оцінка гармонійно зливається з внутрішніми духовними силами дитини» [15, с. 83-84]. Щодо оцінки як засобу виховання учнів, педагог виділив позитивні й негативні її сторони. В. Сухомлинського говорив: «що оцінка стає в руках учителя інструментом виховання, якщо пробуджує дитяче бажання вчитися й допомагає цьому бажанню, а не карає за небажання. Ще гірше, коли незадовільна оцінка ставиться дитині за невміння вчитися: звикаючи до думки, що вчитель вважає її ні до чого не здатною, дитина обманює, стає лицемірною» [15, с. 84].

Отже, за В. Сухомлинським, поняття «шкільна оцінка» має широкий і вузький зміст. У першому значенні воно розкриває суть і функції оцінки (навчальна, розвивальна, стимулювальна, виховна тощо), а в другому – розглядається як педагогічний метод впливу на школяра (заохочення і покарання).

Дещо інше бачення ролі оцінки у житті школярів у відомого класика педагогічної думки Ш. Амонашвілі. Педагог досить виразно і ретельно описав усі результати використання в школі бальної системи оцінок. Він показав, що «ця система призводить до розподілу учбового колективу на яруси наприклад, відмінники – це здібні й розумні учні, які є гордістю школи, а трієчники тягнуть клас назад, ганьблять його» [1]. Як зазначає великий педагог «цей розподіл класу несе тяжкі наслідки для емоційного життя школяра, для його соціального і морального становлення. Таким чином, оцінка, покликана умовно виражати рівень знань, умінь та навичок учнів, в дійсності перетворюється в їх характеристику загалом, впливаючи на всі сфери життя і регулюючи відносини та спілкування» [1]. У праці «Психологічні основи педагогіки співробітництва» (1991) Ш. Амонашвілі спростовує необхідність оцінки в школі. Він пропагує навчання без оцінок, тому що учні мають

вчитися задля оволодіння знаннями, а не для оцінок. Педагог підкреслює: «...оцінки тримають храм авторитарно-імперативної педагогіки і пожирають педагогіку співробітництва» [2, с. 23]. Ш. Амонашвілі запропонував більш кардинальне вирішення проблеми оцінювання навчальних досягнень учнів. Він зовсім відмовився від бальної системи оцінок і замінив її розгорнутою характеристикою навчання школярів.

К. Делікатний у праці «Авторитет оцінки» (1990) виділяє такі основні компоненти вимог до оцінки: ступінь відповідності меті та змісту освіти; рівень засвоєння і користування знаннями; якість оволодіння світоглядною стороною знань. Найголовніша вимога до оцінки, поставленої вчителем, – щоб вона була справедливою в очах школярів [5, с. 11, 17]. Отже, ці компоненти відображають загальні вимоги до результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів у ході її перевірки. На думку педагога, нормами оцінок передбачається чітке визначення співвідношення між критеріями оцінювання і чітко ранжированими балами, а також здійснення єдиного підходу до контролю знань на різних рівнях оволодіння ними. Оцінка сприяє забезпеченню міцного засвоєння учнями матеріалу відповідно до вимог навчальної програми [5, с. 13].

Академік Н. Бібік у роботі «Формування пізнавальних інтересів молодших школярів» (1998) розкриває форми (оцінювання на уроці); способи (безбальне оцінювання, в оцінювальних судженнях: оцінне висловлювання (учитель висловлює побажання, спонукає до правильної відповіді, коригує дії та вчинки учня), розгорнуте словесне оцінювання (вчитель аналізує результати роботи одного з учнів, показує, чим саме він заслуговує увагу, пропонує іншим учням наслідувати цей приклад); методи (використання диференційованої дошки для самооцінювання робіт (на дошці розміщується три планки: перша – для найкращих робіт, друга – для посередніх, третя – для тих робіт, що потребують доопрацювання) оцінювання навчальних досягнень молодших школярів [3].

У посібнику «Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи» (2002) Н. Бібік тлумачить поняття «оцінювання» як «процес виявлення рівня навчальних досягнень учнів у оволодінні змістом навчального предмета згідно з вимогами чинних програм». Також вона зазначає, що оцінювання є особливим аспектом контролю, а педагогічна оцінка – його результатом. На думку вченої, оцінка виражається в оцінних судженнях та висновках вчителя які відображаються у вигляді якісних та кількісних показників [9, с. 9].

Академік О. Савченко звертає особливу увагу на питання оцінювання навчальної діяльності молодших школярів, виділяє фактори, які впли-

вають на оцінку відповіді, а саме: гостре слухове сприймання, адже відповідь звучить один раз, тому можна пропустити щось істотне; невміння школяра конструювати речення заважає йому висловитися, передати наявні знання; сором'язливість і невпевненість дитини. Учена розглядає суть і засоби оцінної діяльності вчителя й виділяє дві функції її впливу: орієнтувальну, що впливає на розумову роботу й розуміння власних знань; стимульовальну, яка впливає на вольову сферу через переживання успіху чи невдачі [13]. У підручнику «Дидактика початкової освіти» (2012) вчена так трактує поняття «оцінювання»: «це процес визначення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні змістом навчального предмета порівняно з вимогами Державного стандарту та програм» [14]. Як зауважує О. Савченко, терміни «контроль» і «перевірка» стосовно навчальних досягнень школярів вживаються як синоніми. Перевірці більш властиві навчальні функції, контроль же зазвичай спрямований на виявлення рівня засвоєння учнями вже вивченого матеріалу і здійснюється переважно вчителем [14, с. 184].

Учений І. Зайченко пояснює термін «оцінювання навчальних досягнень учнів» так: «це процес порівняння між досягнутим учнями рівнем оволодіння знаннями та стандартними вимогами чинної навчальної програми. Оцінка знань, умінь та навичок як процес реалізується під час контролю та перевірки» [7, с. 243-247].

М. Фіцула (2006) зазначає, що оцінювання має базуватися на позитивному принципі, який передбачає врахування досягнень учня, а не його невдач. Згідно з цим принципом знання, уміння та навички, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісне ставлення є об'єктом оцінювання навчальних досягнень учнів. А успіхи навчальної діяльності учнів відзначаються кількісними та якісними показниками, які фіксуються в оцінці успішності [17, с. 221]. Елементами контролю знань учнів вчена називає: «перевірку – виявлення рівня знань, умінь та навичок; оцінювання – вимірювання рівня знань, умінь і навичок; облік – фіксування результатів у вигляді оцінок у класному журналі, щоденнику учня, відомостях» [17, с. 216].

Науковець А. Предик у дисертації «Проблема оцінювання навчальної діяльності учнів початкової школи в Україні (50-ті – 90-ті роки ХХ століття)» (2009) визначає оцінку передусім як процес, діяльність оцінювання, що здійснюється людиною; відмітку ж вважає результатом цього процесу, цієї діяльності. На її думку, оцінка виступає невід'ємною частиною навчання й виховання, будучи водночас процесом, який має свою роль і конкретне втілення [12, с. 33-43].

Н. Мойсеюк (2003) під поняттям «контроль успішності» розуміє виявлення, вимірювання й оцінку результатів навчально-пізнавальної

діяльності тих, хто навчається. Контроль містить у собі процес оцінювання та оцінку, як результат перевірки. Підсумковий контроль вважаються основою для оцінки навчальних досягнень учнів. Вчений підкреслює, що функції оцінки не обмежуються тільки констатацією рівня досягнень, вона є засобом стимулювання навчання. І тільки під впливом об'єктивного оцінювання в учнів формується адекватна самооцінка, критичне ставлення до своїх успіхів [11, с. 350-351].

Отже, у шкільній освіті результатом контролю навчальних досягнень учнів є оцінка. У науково-педагогічній літературі поняття «оцінка» (з її складовими: видами, формами, функціями, критеріями) тлумачиться як результат контролю навчальних досягнень учнів; вважається, що сприйняття оцінки залежить від співвідношення оцінних поглядів і суджень вчителя та учня.

На думку науковців та педагогів-практиків найважливіша вимога до оцінки знань і вмінь учнів – об'єктивність, що полягає в точному оцінюванні, адекватному встановленні критеріїв, які виведено в навчальних програмах. Ця вимога означає, що оцінка має характеризувати кількість і якість знань та вмінь незалежно від методів і засобів контролю, особистих якостей вчителя, який здійснює процес контролю.

Оцінка, зазвичай, відображає відносини взаємозалежності учня та вчителя, якому надається право оцінювати не лише про знання, а й про його здібності, переваги і недоліки. В оцінці формулюється такт, професійні вміння, освіченість і педагогічна культура вчителя.

Висновки і пропозиції. Контроль та оцінювання знань, умінь, навичок, ставлень учнів – цілісний структурний складник освітнього процесу. Процес навчання, є, з одного боку, заключним компонентом у оволодінні певною вагомою частиною, а з другого – особливою зв'язною ланкою в системі навчальної діяльності особистості.

При належній організації вчителем освітнього процесу контроль сприяє якісному розвитку пам'яті, мислення та мови учнів, систематизує їхні знання, своєчасно викриває прорахунки навчального процесу та служить їхньому запобіганню. Вдало організований контроль знань учнів сприяє підсиленню демократизації та диференціації навчання. Він допомагає вчителю отримати дійсну інформацію (зворотній зв'язок) про хід навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Контроль є нерозривною частиною процесу навчання і засобом керування, корекції і стимулювання. Без нього не може відбутися ні навчання, ні самої школи. Але для ефективної перевірки і обліку успішності учнів не досить лише виявити, що вони знають і вміють. Їхні знання і вміння потрібно відповідно точно оцінити. Оцінка становить суть контролю знань. В залежності від різних

форм оцінка може виступати у вигляді: словесної і бальної, якісної і кількісної.

Огляд праць вчених та науковців щодо проблематики оцінювання навчальних досягнень учнів дозволяє узагальнити, що проблема контролю в освітньому процесі та оцінки є однією із найскладніших та дискусійних. Різноманітність підходів до організації процесу оцінювання (від бального оцінювання до розгорнутої характеристики здобувача) зумовили постійні пошуки нових форм і технологій оцінювання, визначення ролі вчителя у цьому процесі та місця оцінки в навчальній діяльності школяра.

Список використаної літератури:

1. Амонашвілі Ш.А. Виховна та освітня функції оцінки навчання школярів: Експериментальне педагогічне дослідження. М.: Педагогіка, 1984. 296 с.
2. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества. кн. для учителя. Київ: Освіта, 1991. 111 с.
3. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : монографія. АПН України Ін-т педагогіки. Київ, 1998. 199 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
5. Делікатний К.Г. Авторитет оцінки. Київ: Т-во «Знання» УРСР, 1990. 48 с.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В.Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Зайченко І.В. Педагогіка : навч. посіб. для студентів вищих пед. закл. Чернівці: 2003. 528 с.
8. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: словник. К.: ЦП Компринт, 2019. 134 с.
9. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації / авт. кол. : Бібік Н.М. (керівник), Савченко О.Я., Байбара Т.М., Вашуленко М.С. та ін. Київ: Початкова шк., 2002. 128 с.
10. Концепція «Нова українська школа» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
11. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк. [4-е вид., доп.]. Київ: ВАТ «КДНК», 2003. 615 с.
12. Предик А.А. Проблема оцінювання навчальної діяльності учнів початкової школи в Україні (50-ті – 90-ті роки ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Предик Аліна Анатоліївна. Чернівці: 2008. 250 с.
13. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : підручник [для студентів пед. ф-тів] / О.Я. Савченко. Київ: Генеза, 2002. 368 с.
14. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти : підручник / О.Я. Савченко. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
15. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / В.О. Сухомлинський. *Вибрані твори : в 5 т.* Київ: Рад. шк., 1976. Т. 1., С. 55–202.
16. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський. *Вибрані твори : в 5 т.* Київ: Рад. шк., 1977. Т. 3., С. 9–282.
17. Фіцула М.М. Педагогіка : навч. посіб. / М.М. Фіцула. [2-е вид.]. Київ: Академвидав, 2006. 560 с.

Motuz T., Saienko O., Slobodeniuk O. The problem of evaluating the educational achievements of students in the national pedagogical thought of the end of the 20th – beginning of the 21st century

The article provides a theoretical analysis of the assessment problem in the national pedagogical thought of the end of the 20th – beginning of the 21st century. The works of scientists who are convinced that in a modern school, evaluation should be based on a positive principle, which primarily involves taking into account the level of the student's achievements, and not the degree of his failures.

In school education, the result of monitoring the educational achievements of students is an assessment. In scientific and pedagogical literature, the concept of "assessment" (with its components: types, forms, functions, criteria) is interpreted as the result of monitoring the educational achievements of students; it is believed that the perception of the evaluation depends on the ratio of evaluation views and judgments of the teacher and the student. The most important requirement for assessing students' knowledge and skills is objectivity, which consists in accurate assessment, adequate establishment of criteria that are derived in educational programs.

Assessment usually reflects the relationship of interdependence between the student and the teacher, who is given the right to assess not only knowledge, but also his abilities, strengths and weaknesses. The assessment formulates the tact, professional skills, education and pedagogical culture of the teacher.

Control and evaluation of students' knowledge, abilities, skills, and attitudes is an integral structural component of the educational process. The learning process is, on the one hand, the final component in mastering a certain weighty part, and on the other hand, it is a special connecting link in the system of educational activity of an individual. Control is an integral part of the learning process and a means of management, correction and stimulation. Neither learning nor the school itself can take place without it.

The problem of control in the educational process and evaluation is one of the most difficult and debatable. The diversity of approaches to the organization of the evaluation process (from point evaluation to the detailed characteristics of the applicant) led to the constant search for new forms and technologies of evaluation, determination of the role of the teacher in this process and the place of evaluation in the student's educational activity.

Key words: *assessment, assessment, educational process, pedagogical thought of the late 20th – early 21st centuries.*